

LEERPLAN
BUITENGEWOON SECUNDAIR
ONDERWIJS BGV OV3

Medewerker Kapper
Kwalificatiefase - Integratiefase
MeKp-OV3

BRUSSEL

D/2023/13.758/352

Versie december 2023

1 Inleiding

De uitrol van de modernisering secundair onderwijs gaat gepaard met nieuwe opleidingsprofielen. Voor het eerst is er gekozen om de opleidingsprofielen te vertalen in leerplannen. Leerplannen geven richting en laten ruimte. Ze faciliteren de inhoudelijke dynamiek en de continuïteit in een school en lerarenteam. Ze garanderen binnen het kader dat door de Vlaamse regering werd vastgelegd voldoende vrijheid voor schoolbesturen om het eigen pedagogisch project vorm te geven vanuit de eigen schoolcontext. Leerplannen zijn ingebed in het vormingsconcept van de katholieke dialogeschool. Ze versterken het eigenaarschap van scholen die d.m.v. eigen beleidskeuzes de vorming van leerlingen gestalte geven. Leerplannen laten ruimte voor het vakinhoudelijk en pedagogisch-didactisch meesterschap van de leraar, maar bieden ondersteuning waar nodig.

Bij de opmaak van de leerplannen is er gekozen voor een maximale afstemming met verwante studierichtingen in het gewoon secundair onderwijs. Binnen het onderwijscontinuüm is dit van belang voor een vlotte transitie van leerlingen tussen gewoon en buitengewoon onderwijs.

1.1 Het leerplanconcept in BuO: vijf uitgangspunten

De leerplannen vertrekken vanuit **het vormingsconcept** van de katholieke dialogeschool en laten toe om optimaal aan te sluiten bij het pedagogisch project van de school en de beleidsbeslissingen die de school neemt vanuit haar eigen visie op onderwijs (taalbeleid, evaluatiebeleid, zorgbeleid, ICT-beleid, kwaliteitsontwikkeling, keuze voor vakken en lessen ...).

De leerplannen ondersteunen **kwaliteitsontwikkeling**: het leerplanconcept spoort met kwaliteitsverwachtingen van het Referentiekader onderwijskwaliteit (ROK). Kwaliteitsontwikkeling volgt dan als vanzelfsprekend uit keuzes die de school maakt bij de implementatie van de leerplannen.

De leerplannen faciliteren een **gerichte studiekeuze** na de kwalificatie- of integratiefase. Het proces van de studiekeuze eindigt immers niet na de opleidingsfase. In de kwalificatie- of integratiefase onderzoeken leerlingen meer gericht waar hun capaciteiten liggen en wat hun talenten zijn. De leerplannen zijn daarbij een belangrijk hulpmiddel. De doelen sluiten aan bij de verwachte competenties van leerlingen die voor een bepaalde studierichting kiezen. De feedback en evaluatie bij de realisatie ervan beïnvloeden op een positieve manier de keuze van leerlingen voor een meer geprofileerde studierichting in de integratiefase of de A-finaliteit.

De leerplannen bieden pedagogisch-didactisch voldoende ruimte, uitgaande van de **professionaliteit** van de leraar en het **eigenaarschap** van de school en het lerarenteam. Ze borgen de samenhang in de vorming van de opleidingsfase. Leerplannen zorgen voor een samenhangend fundament van vorming voor alle leerlingen binnen een finaliteit en een studierichting. Ze vertrekken vanuit een gemeenschappelijk referentiekader en hanteren een gelijkgerichte terminologie met respect voor de eigenheid van elk vak.

Leerplannen borgen de **samenhang** in de vorming. Waar relevant verwijzen de leerplannen naar de samenhang met ontwikkelingsdoelen algemene sociale vorming. Op die manier faciliteren en stimuleren de leerplannen leraren **algemene sociale vorming** (incl. godsdienstleraren) en leraren **beroepsgerichte vorming** om over de vakken heen samen te werken en van elkaar te leren. Een verwijzing van een vakleraar naar de lessen van een collega laat de leerlingen niet alleen aanvoelen dat de verschillende vakken onderling samenhangen en dat ze over dezelfde werkelijkheid gaan, maar versterkt ook de mogelijkheden tot transfer.

In wat volgt gaan we dieper in op een aantal uitgangspunten.

1.2 Handelingsplanmatig werken

Voor leerlingen met een IAC die les volgen in het gewoon- of buitengewoon onderwijs en via die weg werken naar een studiebekrachtiging, geldt de decretale verplichting om te werken met het cyclisch proces van handelingsplanmatig werken. Op die manier wordt het onderwijsaanbod afgestemd op de noden van de leerling. Voor hen vertrekken we vanuit de visie van ontwikkelingsgericht leren.

De leerling wordt centraal geplaatst vanuit de vraag 'Wat heeft deze leerling nodig om verder of opnieuw tot ontwikkeling te komen?' De uitdaging bestaat erin om hoge verwachtingen te stellen in elk moment van leren en zo voor elke leerling binnen de zone van de naaste ontwikkeling een realistisch ontwikkelings- en toekomstperspectief na te streven. Vanuit de methodiek van handelingsplanmatig werken, gericht op zelfrealisatie, worden de vooropgestelde doelen vanuit een ruime beeldvorming nagestreefd en geëvalueerd. Daarbij primeert altijd de eigen groei van de leerling.

Het is de taak van de leerkracht om via een kwalitatieve interactiestijl, door bewust vragen te stellen vanuit het kader van mediërend leren, leerlingen mede-eigenaar te maken van hun ontwikkelproces. De uitdaging bestaat erin voortdurend te reflecteren op inhoud, proces en eigen handelen.

Bij ontwikkelingsgericht onderwijs wordt sterk ingezet op leren vanuit intentionaliteit (wat), betekenisverlening (waarom) en transcendentie (waar nog). Door intentionaliteit maken we in wederkerige communicatie leerlingen duidelijk wat ze gaan leren. Door betekenisverlening wordt ontdekt of begrepen waarom iets aangeleerd wordt en bij transcendentie wordt het leggen van transfers naar de eigen omgeving en andere contexten gestimuleerd.

De school dient enerzijds te reflecteren over die gespecialiseerde referentiekaders die hen ondersteunen om de ontwikkeling van de leerling in beeld te brengen. Anderzijds moet er ook nagedacht worden welke orthodidactiek en orthopedagogiek leraren ondersteunen om dat ontwikkelingsgericht proces in gang te zetten.

Dit leerplan beroepsgerichte vorming OV3 moet integraal gelezen worden binnen de principes van ontwikkelingsgericht leren en handelingsplanmatig werken. We kiezen ervoor om, rekening houdend met bovenstaande, maximaal dezelfde taal te hanteren over de verschillende onderwijsvormen heen.

1.3 De vormingscirkel – de opdracht van secundair onderwijs

De leerplannen vertrekken vanuit een gedeelde inspiratie die door middel van een vormingscirkel voorgesteld wordt. We 'lezen' de cirkel van buiten naar binnen.

- Een lerarenteam werkt in een katholieke dialoogschool die onderwijs verstrekt vanuit een **specifieke traditie**. Vanuit het eigen pedagogisch project kiezen leraren voor wat voor hen en hun school goed onderwijs is. Ze wijzen leerlingen daarbij de weg en gebruiken daarvoor wegwijzers. Die zijn een inspiratiebron voor hen en hun collega's en zorgen voor een Bijbelse 'drive' in hun onderwijs.
- De kwetsbaarheid van leerlingen ernstig nemen, betekent dat elke leerling **beloftedol** is en alle leerkansen verdient. Die leerling is **uniek als persoon** maar ook **verbonden** met de klas, de leraar, de school en de bredere samenleving. Scholen zijn daarbij **gastvrije plaatsen** waar leerlingen en leraren elkaar ontmoeten in diverse contexten. De leraar vormt zijn leerlingen vanuit een **genereuze** attitude, hij geeft om zijn leerlingen en hij houdt van zijn vak. Hij durft af en toe de gebaande paden te verlaten en stimuleert de **verbeelding en creativiteit** van leerlingen. Zo zaait hij door zijn onderwijs de kiemen van een hoopvolle, **meer duurzame en meer rechtvaardige wereld**.
- Leraren vormen leerlingen door middel van inhouden van vorming, die we groeperen in **vormingscomponenten**: levensbeschouwelijke vorming, culturele vorming, economische vorming, lichamelijke vorming, maatschappelijke vorming, natuurwetenschappelijke en technische vorming, sociale vorming, talige vorming en wiskundige vorming. Deze vormingscomponenten worden vervat in de verschillende domeinen van de ontwikkelingsdoelen OV3. De aaneengesloten cirkel wijst erop dat vorming een geheel is en zich niet in schijfjes laat verdelen. Verbindingen tussen de vakken zijn daarbij belangrijk. De vormingscirkel vormt dan ook een dynamisch geheel van elkaar voortdurend beïnvloedende en versterkende componenten.
- Vorming is voor een leraar nooit te herleiden tot een cognitieve overdracht van inhouden. Zijn meesterschap en passie brengt een leraar ertoe om voor iedere leerling de juiste woorden en gebaren te zoeken om **de wereld te ontsluiten**. Hij introduceert leerlingen in de wereld waarvan hij houdt. Hij initieert leerlingen in een wereld en probeert hen zover te brengen dat ze er hun eigen weg in kunnen vinden.
- Een leraar vormt leerlingen als **individuele leraar** maar werkt ook binnen **multidisciplinaire teams** en binnen een **beleid van de school**. De ontwikkelingsdoelen en interdisciplinair werken helpen daartoe. Ze worden gestuurd door keuzes die een school (schoolbestuur, beleidsteam, schoolteam, klassenraad, ...) maakt.
- De uiteindelijke bedoeling is om **alle leerlingen** kwaliteitsvol te vormen. Die leerlingen zijn dan ook het hart van de vormingscirkel, zij zijn het op wie we inzetten. Zij dragen onze hoop mee: de nieuwe generatie die een meer duurzame en meer rechtvaardige wereld zal creëren.

1.4 Ruimte voor leraren(teams) en scholen

De leraar als professional, als meester in zijn vak krijgt vrijheid om samen met zijn collega's vanuit de leerplannen aan de slag te gaan. Hij kan eigen accenten leggen en differentiëren vanuit zijn passie, expertise, het pedagogisch project van de school en de beginsituatie van zijn leerlingen.

De leerplandoelen BGV zijn noch chronologisch, noch hiërarchisch geordend. Om tegemoet te komen aan de individuele noden van de leerling, kan de leraar vanuit het pedagogisch project van de school, vanuit zijn passie, expertise en creativiteit eigen accenten leggen. Door de specifieke onderwijs- en ondersteuningsbehoeftes (SOOB) van de leerlingen in kaart te brengen, worden doelen op maat van de leerlingen geselecteerd en kunnen er pedagogische en didactische keuzes gemaakt worden. In het leerplan leggen we geen didactische werkvormen vast. Ter ondersteuning van leraren(teams) geven we voor bepaalde leerplanonderdelen didactische wenken. Leraren(teams) werken handelingsplanmatig. Het is de bedoeling om vanuit verschillende disciplines te zoeken naar een didactiek/pedagogiek op maat. De SOOB zijn ook hier het uitgangspunt.

1.5 Differentiatie

Om optimale leeransen te bieden is differentiëren van belang in alle leerlingengroepen. Leerlingen voor wie dit leerplan is bestemd, behoren immers wel tot dezelfde doelgroep, maar bevinden zich niet noodzakelijk in dezelfde beginsituatie. Zij hebben een niet te onderschatten – maar soms sterk verschillende – bagage mee vanuit hun eerdere opleiding, thuissituatie en diverse vormen van informeel leren. Het is belangrijk om zicht te hebben op de beginsituatiebepaling en vanuit dat gegeven, gedifferentieerd, verder te bouwen. Positief en handelingsplanmatig omgaan met verschillen tussen leerlingen verhoogt de motivatie, het welbevinden en de leerwinst voor elke leerling.

Differentiatie door leerinhouden aan te passen

Leerplannen bieden kansen om de complexiteit van leerinhouden aan te passen. Dat kan door een complexere situatie te schetsen, een minder ingewikkelde bewerking of handeling voor te stellen, of door meer kennis of vaardigheden aan te bieden om leerlingen uit te dagen.

De ene context kan betekenisvol zijn voor een leerling, terwijl een andere context dan weer betekenisvoller kan zijn voor een andere leerling. Leerinhouden in verschillende contexten aanbrengen biedt kansen om leerlingen aan te spreken op hun interesses en daagt hen tegelijk uit om andere interesses te verkennen en zo hun horizon te verruimen.

Differentiatie door de leeromgeving aan te passen

Doordachte variatie in werkvormen (groepswork, individueel, auditief, visueel, actief ...) vergroot de kans dat leerdoelen worden gerealiseerd door alle leerlingen. Het helpt hen bovendien ontdekken welke manieren van leren en informatie verwerken best bij hen passen.

De ene leerling kan snel of zelfstandig werken, de andere heeft meer tijd of begeleiding nodig. Variëren in de mate van ondersteuning, gericht aanbieden van hulpmiddelen (voorbeelden, schrijfkaders, stappenplannen ...) en meer of minder tijd geven, daagt leerlingen uit op hun niveau en tempo.

Leerlingen op hun niveau en vanuit eigen interesses laten werken kan door te differentiëren in product, bijvoorbeeld door leerlingen te laten kiezen tussen opdrachten die leiden tot verschillende eindproducten.

Het samenstellen van groepen kan een effectieve manier zijn om te differentiëren. Rekening houden met verschil in leerdoelen en leerlingenkenmerken laat leerlingen toe van en met elkaar te leren.

Technologie kan al die vormen van differentiatie ondersteunen. Zo kunnen leerlingen op hun maat werken met digitale leermiddelen zoals educatieve software of online oefenprogramma's.

Differentiatie in evaluatie

Tenslotte laten de leerplannen toe te differentiëren in evaluatie en feedback. Evalueren is beoordelen om te waarderen, krachtiger te maken en te sturen.

Na de afronding van een lessenreeks of na een langere periode gaan leraren door middel van summatieve evaluatie na waar de leerlingen staan. De keuze van een evaluatie- en feedbackvorm is afhankelijk van de vooropgestelde doelen.

Formatieve evaluatie is geïntegreerd in het leerproces en gaat uit van een actieve betrokkenheid van leraar en leerling. Het zet leerlingen aan het denken over hun vorderingen en laat leraren toe om tijdens het leerproces effectieve feedback te geven. Door middel van formatieve evaluatie krijgen leraren een goed zicht op het leerproces van leerlingen zodat ze het verder gericht en waar nodig kunnen bijsturen. Het is bovendien een rijke bron voor leraren om te reflecteren over de eigen onderwijspraktijk en de eigen pedagogisch-didactische aanpak bij te sturen.

1.6 Opbouw van het leerplan

Elk leerplan is opgebouwd volgens een vaste structuur.

De **inleiding** licht het leerplanconcept toe en gaat dieper in op de visie op vorming, de ruimte voor leraren(teams) en scholen en de mogelijkheden tot differentiatie.

De **situering** geeft aan waarop het leerplan is gebaseerd en beschrijft de samenhang binnen de fase en met de onderliggende fases, en de plaats in de lessentabel.

In de **pedagogisch-didactische duiding** komen de inbedding in het vormingsconcept, de krachtlijnen, de opbouw, de leerlijnen, de aandachtspunten met o.m. nieuwe accenten van het leerplan aan bod.

De **leerplandoelen** zijn helder geformuleerd en geven aan wat van leerlingen wordt verwacht.

Er zijn verschillende soorten doelen opgenomen in het leerplan:

Soort doel	Omschrijving	Verplicht onderdeel voor de studiebekrachtiging?
LPD	Leerplandoel: te realiseren	Ja
LPD +	Plusdoel: warm aanbevolen in functie van het te behalen curriculum.	Nee
LPD K	Keuzedoel: inspirerend doel ter uitbreiding van het curriculum voor een individuele leerling.	Nee

★ Waar relevant voegen we bij het leerplandoel een opsomming of een afbakening (★) toe die duidelijk aangeeft wat bij de realisatie van het leerplandoel aan bod moet komen.

wenk In pedagogisch-didactische wenken vinden leraren inspiratie om met het leerplandoel aan de slag te gaan (wenk).

De **basisuitrusting** geeft aan welke materiële uitrusting vereist is om de leerplandoelen te kunnen realiseren.

Het **glossarium** bevat een overzicht van handelingswerkwoorden die als synoniem van elkaar worden gebruikt of meer toelichting nodig hebben.

De **concordantie** geeft aan welke leerplandoelen gerelateerd zijn aan de competenties en kenniselementen uit het opleidingsprofiel die leiden naar een of meer beroepskwalificaties.

2 Situering

2.1 Omschrijving van de studierichting

Het leerplan is opgemaakt voor de beroepsgerichte vorming van de studierichting Medewerker kapper. De studierichting wordt georganiseerd in BuSO OV3 binnen het studiedomein maatschappij en welzijn.

In de studierichting Medewerker kapper leert men klanten ontvangen, haren verzorgen, tijdelijk en blijvend omvormen, gelegenheidskapsels uitvoeren rekening houdend met de kenmerken en wensen van de klant teneinde haarbehandelingen te realiseren vanuit esthetisch en hygiënisch oogpunt met respect voor de geldende regels binnen het kapsalon.

Bij het realiseren van het leerplan wordt er toegewerkt naar maximale zelfstandigheid van de leerling. De school bepaalt zelf hoe ze de diverse rubrieken van het leerplan aan bod laat komen.

2.2 Samenhang met de opleidingsfase

De studierichting Medewerker kapper heeft een samenhang met de studierichting basis haarverzorging uit de opleidingsfase.

Daar leren leerlingen onder begeleiding routinematige handelingen uitvoeren met betrekking tot omgang met de klant, haarverzorging, tijdelijke omvormingen van het haar, gelegenheidskapsels, make-up en manicure alsook de netheid en organisatie van de werkplek rekening houdend met de regelgeving in verband met veiligheid, milieu, kwaliteit en welzijn.

2.3 Studiebekrachtiging

Naar gelang leerlingen in voldoende mate de leerplandoelen behalen, kan de klassenraad één van volgende vormen van studiebekrachtiging uitreiken:

- een getuigschrift opleidingsvorm 3
- een getuigschrift, onderwijskwalificatie niveau 2
- een bewijs van deelkwalificatie: Medewerker kapper
- een bewijs van competenties
- een attest van lesbijwoning als regelmatige leerling

3 Pedagogisch-didactische duiding

3.1 Medewerker Kapper en het vormingsconcept

Het leerplan Medewerker Kapper is ingebed in het vormingsconcept van de katholieke dialoogschool. In het leerplan ligt de nadruk op **sociale vorming, economische vorming en lichamelijke vorming**. De wegwijzers

verbeelding, rechtvaardigheid, duurzaamheid, generositeit en kwetsbaarheid maken er inherent deel van uit.

Vormingscomponenten

De **sociale vorming** die de leerlingen eerder genoten zal diepgaander worden ingevuld. Leerlingen zullen de klant bevragen en polsen naar wensen en behoeften. Die communicatie kan meer gelaagd of complexer zijn dan die met leeftijdsgenoten in de klas. Van de leerlingen wordt verwacht dat zij op een korte tijdspanne erin slagen om binding te maken met een klant waarmee voorheen nog geen contact bestond.

Haarverzorging zal vaak, niet altijd, worden aangeboden binnen een winstgevende organisatie. Dat maakt **economische vorming** die o.m. leidt tot een gepaste commerciële ingesteldheid noodzakelijk. De leerlingen zullen een evenwicht zoeken tussen de mogelijkheden van de klant en de onderneming die rendabel moet kunnen functioneren.

De studierichting Medewerker Kapper vergt niet alleen cognitieve inspanningen van leerlingen. Een hele reeks vaardigheden vereist ook **lichamelijke vorming**. Leerlingen besteden aandacht aan een gezonde levensstijl waarbij zij zich bewust zijn van de noodzaak van een goede fysieke conditie om alle competenties te kunnen realiseren.

Wegwijzers

De kwaliteit van de haarverzorging wordt bewaakt door duidelijke criteria die gekoppeld zijn aan de technische uitvoering van handelingen. Alhoewel een klant een duidelijk beeld kan geven van de eigen wensen kunnen de leerlingen kunnen vanuit **verbeelding** en een eigen voorstellingsvermogen aanvullingen bieden of misschien zelfs voorstellen doen aan de klant.

Haarverzorging is meer dan een functioneel gegeven. In uiteenlopende situaties zoals tewerkstelling, ontspanning, sport... kan het voor mensen veel betekenen en kan het een belangrijk onderdeel zijn van het voorkomen en de persoonlijkheid. De studierichting Medewerker Kapper ging streeft naar **rechtvaardigheid** waarbij een brede groep van mensen, ongeacht leeftijd of sociale achtergrond, het welbevinden van haarverzorging mag en kan ervaren.

De studierichting Medewerker Kapper is gericht op **duurzaamheid** en een verbinding op langere termijn. Leerlingen leren contacten leggen die de klant uitnodigen om terug te komen. In die zin zou de noodzakelijke commercialiteit van de onderneming de warme en authentieke openheid van gastvrijheid niet mogen uitsluiten.

Binnen de studierichting Medewerker Kapper kan ook **generositeit** een sterke rol innemen. De klant betaalt voor de verzorging en de producten maar leerlingen zullen ervaren dat extra dienstverlening belangrijk is in het binden van klanten aan de onderneming. Ook het aanspreken van **kwetsbare** doelgroepen die vaak niet de middelen hebben om hun haren degelijk te verzorgen, is een vorm van maatschappelijke betrokkenheid die zichtbaar wordt door het inzetten van de eigen talenten en vaardigheden.

Uit die vormingscomponenten en wegwijzers zijn de krachtlijnen van het leerplan ontstaan.

3.2 Krachtlijnen

Inspelen op wensen en behoeften van klanten

De leerlingen luisteren naar de wensen en behoeften van de klant voor de uitvoering van een haarverzorging. Ze stellen vragen om hun technieken af te stemmen op wat de klant voor ogen heeft. Ze hebben daarbij oog voor diversiteit en de context waarin de klant zich bevindt.

Uitvoeren van haarverzorgingen met aandacht voor tempo en efficiëntie

De leerlingen voeren de technische component in de haarverzorging op een kwaliteitsvolle wijze uit. Ook enkele vaardigheden uit de schoonheidsverzorging hebben een plaats gekregen in het leerplan. Ze groeien bij het inoefenen van alle competenties in creativiteit en werken aan tempo en efficiëntie vanwege de economische doelen van de onderneming.

Deelnemen aan het team met oog voor de werking en de organisatie van de onderneming

De leerlingen functioneren flexibel in het team en kunnen participeren aan de werking volgens de bestaande afspraken in de onderneming.

3.3 Opbouw

Het leerplan is opgebouwd uit:

- Algemene competenties
- Haarverzorgingstechnieken

3.4 Samenhang ASV - BGV

Het leerplan Medewerker Kapper is een leerplan voor de beroepsgerichte vorming (BGV) en heeft een relatie met de ontwikkelingsdoelen algemene en sociale vorming (ASV).

- Burgerzin
- Rekenvaardigheden
- Taalvaardigheid
- Gezondheidseducatie
- Leren leren
- Lichamelijke opvoeding
- Milieueducatie
- Sociaal-emotionele educatie
- Vrijtijdsvaardigheden
- ICT

Een aantal tot de ASV horende inzichten, vaardigheden en attitudes zijn van fundamenteel belang voor de arbeidsvoorbereiding.

De aanbieder bepaalt zelf hoe de ontwikkelingsdoelen van de algemene en sociale vorming én de levensbeschouwing georganiseerd worden en bepaalt zelf de mate van integratie met de beroepsgerichte competenties.

3.5 Aandachtspunten

Om de beroepsgerichte vorming effectief te realiseren, is het van belang dat leerlingen een aantal generieke competenties verwerven. Zij fungeren als onderbouw van de beroepsgerichte vorming, ze zijn de voorwaarde om die vorming te kunnen realiseren. In sommige gevallen worden die generieke competenties in het leerplan binnen specifieke doelen uitgediept of geconcretiseerd, maar in alle gevallen is het belangrijk dat je er als leraar en lerarenteam oog voor hebt. We hebben die competenties opgenomen in LPD 1.

Alle leerplandoelen moeten in voldoende mate behaald worden (resultaatsverplichting). Voor de ontwikkelingsdoelen hebben we een inspanningsverplichting.

In het leerplan wordt systematisch de term klant gebruikt. Van de leerlingen wordt verwacht dat ze de leerplandoelen realiseren bij simulanten of echte klanten tenzij het anders wordt aangebracht en uitsluitend op oefenhoofden wenselijk is. Je kan op zoek gaan naar een brede diversiteit in klantenpopulatie zodat de leerlingen de kans krijgen om diverse haartypes, -structuren en -lengtes te behandelen.

4 Leerplandoelen

4.1 Algemene competenties

LPD 1 De leerlingen werken in team met inbegrip van afspraken, regels en communicatietechnieken.

★ Vakterminologie

Wenk: De leerlingen kunnen het takenpakket van het team en eigen opdrachten die daaruit voortvloeien toelichten. Ze gaan op gepaste wijze in gesprek indien bepaalde opdrachten of taken buiten de eigen bevoegdheid vallen. Wijzigingen aan het takenpakket, ook al worden die door de cliënt gevraagd, worden eerst met de verantwoordelijke besproken. Ze stellen zich flexibel op bij verandering van collega's, werkschema's ... en delen informatie of vakkennis. De leerlingen tonen interesse in de taken van andere medewerkers. Ze sturen het eigen handelen bij op basis van feedback van collega's en leidinggevendenden (samenhang met reflecteren LPD 10).

Wenk: De leerlingen volgen de aanwijzingen van de verantwoordelijken op en vragen hulp of advies indien dat nodig is. Je kan de leerlingen bijbrengen hoe ze in een team problemen bespreken, ook wanneer het om persoonlijke of gevoelige onderwerpen gaat.

Wenk: Je kan de leerlingen laten samenwerken in functie van een vooropgesteld resultaat waarbij collegialiteit zich uit in een eerlijke taakverdeling en de ander helpen na het afwerken van de eigen taken.

Wenk: Je kan de leerlingen laten ontdekken dat er verschillen zijn in de relationele component in vergelijking met de privé-situatie. Een professionele ingesteldheid vraagt afstand houden en relativeren in o.m. conflictsituaties.

Wenk: De leerlingen kunnen efficiënt samen werken in een team maar doen dat op een manier waaruit blijkt dat ze steeds autonomer aan de slag kunnen. Ze tonen aan dat ze kunnen werken volgens bestaande procedures en de geldende organisatiecultuur. Je zoekt naar uiteenlopende contexten waarin ze aantonen dat ze in een (kappers)team kunnen functioneren. Door diverse contexten aan te bieden komen leerlingen in contact met verschillende procedures die binnen een salon of andere werkplekken bestaan.

Wenk: Je kan leerlingen verschillende casussen aanbieden waarbij ze moeten komen tot een taakverdeling. Daarbij houden ze zelf rekening met elkaars mogelijkheden. Je

kan de complexiteit opdrijven waardoor de onderlinge afstemming meer van de betrokken leerlingen vraagt om alles efficiënt te laten verlopen.

LPD 2 De leerlingen werken methodisch bij het voorbereiden, plannen, uitvoeren en evalueren van een haarverzorging.

- ★ Haar-, huid- en hoofdhuidtypes
Haar- en hoofdhuidproblemen i.f.v. haar- en hoofdhuidanalyse

Wenk: Je kan het belang van de verschillende onderdelen van methodisch handelen onderstrepen: voorbereiden, plannen, uitvoeren en evalueren. Zowel bij eenvoudige als complexe vaardigheden blijven die stappen een voorwaarde voor kwaliteitsvol werken. De leerlingen kunnen gebruik maken van een stappenplan.

Wenk: In functie van het uitvoeren van technische vaardigheden maak je een eenvoudige haar- en hoofdhuidanalyse op waarin veel voorkomende haar-, huid en hoofdhuidtypes aan bod komen. Ook de belangrijkste haar- en hoofdhuidproblemen kan je aanbrengen.

Wenk: Je kan de leerlingen aanmoedigen om de voorbereiding op de technieken zorgvuldig uit te voeren en niet te snel over te gaan tot concrete actie. Het informeren naar de verwachtingen van de klant (LPD 5), deze begeleiden en installeren en de nodige bescherming aanbrengen, zijn belangrijke eerste stappen. Tijdens die momenten is het zinvol om te luisteren naar de wens en de eerdere ervaringen van de klant. Zo kunnen de leerlingen o.m. informeren naar eventuele allergieën en een eenvoudige haar- en hoofdhuidanalyse uitvoeren (LPD 11). Ook de te gebruiken technieken en producten afstemmen en de gebruiksaanwijzingen van het materieel en de producten toepassen, horen bij een goede voorbereiding.

Wenk: Je zorgt voor een objectieve invulling van wat efficiënt, kwaliteitsvol en klantgericht is zodat de leerlingen criteria hebben om het plan correct op te stellen. Bovendien heeft de werkwijze impact op de efficiëntie door bijvoorbeeld eerst de voorschriften van de producent van een nieuw product door te nemen dan ervan uit te gaan dat men de werkwijze wel kent omdat gelijkaardige producten ook al aan bod zijn gekomen.

LPD 3 De leerlingen organiseren het verloop van de eigen werkzaamheden volgens de regels van de organisatie.

- ★ Inrichting van de werkplek

Wenk: Je kan de leerlingen aanleren hoe ze verschillende klanten (met verschillende technische handelingen) kunnen inplannen en bedienen en dat binnen een specifieke tijdspanne die gedurende de opleiding kan evolueren. Door de moeilijkheidsgraad van de technische vaardigheden uit te breiden maar ook het type klanten (met aandacht voor diversiteit) te laten variëren daag je leerlingen uit om steeds efficiënter te gaan werken. Benader dat als een proces zodat de leerlingen steeds meer vertrouwd geraken met die werkwijze.

Wenk: Het hele groeiproces van de leerlingen kan in dit leerplandoel sterk worden geprikkeld door steeds meer elementen toe te voegen. Denk ook aan het voorbereiden en schoonmaken van de eigen werkpost, het opvolgen van de

werkpost, het samen werken met teamleden, de effecten op de uitstraling van het salon ... Door systematisch ingrediënten van allerlei aard toe te voegen, worden de leerlingen in de organisatorische kwaliteiten uitgedaagd.

Wenk: Je kan de leerlingen aandachtig maken voor de orde van de werkposten en het salon in het algemeen. Ze zorgen voor de orde en netheid en controleren het materieel dat moet klaargemaakt worden. Ze bereiden het te gebruiken materieel en producten eigen aan de activiteit voor. Na elke behandeling ruimen ze de werkpost op en reinigen hem.

Wenk: De leerlingen reinigen het gebruikte materieel en ontsmetten indien nodig. Ze bergen de eigen gereedschappen en hulpmiddelen op. Ze bedienen de wasmachine en de droogkast.

Wenk: Je kan dit leerplandoel aanreiken in samenhang met professioneel samenwerken (LPD 1) en het economisch handelen (LPD 8). Je kan met de leerlingen nagaan wat die werkwijze zou kunnen betekenen voor de rendabiliteit van de zaak.

Wenk: Bij sterke leerlingen zou je het belang van efficiëntie en rendabiliteit in een profitorganisatie kunnen toelichten.

LPD 4 De leerlingen verzorgen een professioneel klantencontact.

- ★ Afspraak vastleggen
- Communicatietechnieken
- Sectorale deontologische code
- Tarieven en betaalmiddelen
- Functionele berekeningen

Wenk: Je kan de leerlingen wijzen op de principes van klantvriendelijkheid als ze de klant te woord staan aan de telefoon of aan de receptie. Ze schatten de grootorde van tijdsduur van de gewenste behandeling in op basis van voorgeschreven documenten. Ze maken een afspraak met de klant en leggen deze vast.

Wenk: Leerlingen maken (oog)contact met de klant bij het binnentreden en ontvangen deze beleefd. Ze gaan na of de klant tevreden is en leggen eventueel een nieuwe afspraak vast. Ze overlopen onder begeleiding de behandeling of producten rekenen af met de klant.

Wenk: Je bekijkt het professioneel klantencontact niet enkel vanuit het perspectief van een klassieke kapperszaak maar laat de contexten variëren waarbij ontvangst, begeleiding en afscheid nemen aan bod komen. Denk daarbij aan woon- en zorgcentra, kapper op verplaatsing in de thuiscontext, mediabedrijven ...

Wenk: Je kan wijzen op de diversiteit (verschillende assen) aan klantentypes . Maak gebruik van gelijkaardige casussen die je in wisselende omstandigheden door de leerlingen laat oefenen.

Wenk: Communicatie met de klant is een doorlopende opdracht. Dat betekent dat er niet alleen aandacht is voor de functionele communicatie bij het maken van afspraken of het contact tijdens de verschillende haarverzorgingen maar ook dat de leerlingen in staat zijn om vaste klanten het gevoel te geven steeds in hun vertrouwde omgeving terug te komen. Het klantencontact is gericht op het bieden van service, oplossingen en de tevredenheid van de klant. Dat vereist een

bereidheid om in verbinding te gaan met de klant.

Wenk: Je kan met de leerlingen nagaan hoe je ervoor zorgt dat de klant ook terugkomt naar het salon. Ze onderzoeken welke aspecten belangrijk kunnen zijn zoals vertrouwen, betrokkenheid, keuzevrijheid, rechtvaardigheid, persoonlijke benadering ... De leerlingen kunnen nagaan welke houding ze aannemen of welke gespreksonderwerpen ze (niet) aansnijden om een persoonlijke benadering te geven die de klant een vertrouwd gevoel geeft. Dat kan gebeuren in combinatie met felicitaties bij een verjaardag, een klantenkaart, staaltjes en/of attenties. Ook al is dat gericht op de rendabiliteit van het salon, de duurzame uitbouw van een klantencontact kan ook een sterke persoonlijke voldoening bieden.

LPD 5 De leerlingen stemmen diensten af op de wensen en de verwachtingen van de klant.

★ Allergische reacties

Wenk: De leerlingen stellen vragen om een totaalbeeld te krijgen van de wensen en behoeften van de klant. Ze noteren wat de klant zegt of vraagt. Er is oog voor het gebruik van correcte vakterminologie. Je streeft ernaar om observaties en informatie over verwachtingen te objectiveren. Finaal leren leerlingen producten en technieken kiezen die hen in staat stellen om de wens van de klant concreet uit te voeren.

Wenk: Je kan de leerlingen een uiteenlopende en vooral diverse groep klanten aanbieden. Daardoor worden ze geconfronteerd met een grote diversiteit aan wensen en behoeften. Ze maken kennis met een brede waaier aan stijlen en kunnen ook beter oefenen om de vragen persoonlijk te onderscheiden.

Wenk: Leerlingen gaan in dialoog met elkaar over wat ze observeren en zijn bereid hun mening bij te sturen op basis van de argumenten van andere leerlingen. Daarbij wisselen ze hun observaties uit en zijn ze bereid om die bij te sturen op basis van de argumenten van andere leerlingen.

Wenk: Laat leerlingen bij het bevragen van klanten aandacht besteden aan mogelijke allergische reacties voor producten en materialen.

LPD 6 De leerlingen handelen hygiënisch en maken de werkplek schoon.

★ Reinigingsproducten en -technieken Ontsmettingsproducten en -technieken

Wenk: De leerlingen passen de basisprincipes rond hygiënisch handelen toe. Dat behelst niet alleen het toepassen van hygiëneregels die de organisatie voorschrijft maar ook de persoonlijke hygiëne. De leerlingen komen dicht in de persoonlijke zone van de klant en moeten zich bewust zijn van het impact van onverzorgde kledij of lichaamsgeuren. Ook overdadige parfums kunnen voor de klant hinderlijk zijn. De leerlingen beseffen dat hun voorkomen mee het uithangbord van de organisatie bepaalt. Ze ervaren het effect van hygiënisch handelen op het (eigen) welbevinden en kennen het belang ervan voor de gezondheid. De leerlingen dragen verantwoordelijkheid voor zichzelf, collega's en klanten.

Wenk: Je kan leerlingen confronteren met de gevolgen voor hygiëne bij materiaal dat gevallen is maar ook hoe we omgaan met materialen die van klant op klant

worden gebruikt: tondeuse, kammen, scheermesje ...

LPD 7 De leerlingen handelen veilig en ergonomisch.

★ Specifieke risico's van gevaarlijke en schadelijke stoffen Beschermingsmaatregelen voor personen en kledij

Wenk: Je kan de leerlingen de belangrijkste veiligheids- en ergonomische principes bijbrengen, o.m. via de risktrainer. De leerlingen nemen een houding aan waarbij ergonomie een onderdeel van elk handelen uitmaakt. Het gaat dan niet alleen over het beschikbaar zijn van de nodige ondersteunende materialen maar ook over het correct gebruik ervan.

Wenk: Je kan de leerlingen de specifieke risico's en gevaarlijke situatie meegeven en aanleren hoe ze deze herkennen, signaleren en voorkomen. Ze kunnen een ongeval melden en nemen gepaste maatregelen zoals voorzien in de procedures.

Wenk: De leerlingen nemen een verantwoordelijke veiligheidshouding aan voor zichzelf, collega's en klanten. Ze zijn niet verantwoordelijk voor het gedrag van anderen maar kunnen anderen wel wijzen op een opstelling die niet veilig en/of ergonomisch is.

Wenk: De leerlingen herkennen gevaarlijke stoffen die op de werkvloer worden gebruikt en bergen die op volgens de voorziene procedure. De elektrische apparaten worden gebruikt zoals de voorschriften aanbevelen.

Wenk: Je laat de leerlingen kennis maken met de in de sector veel voorkomende arbeidsongevallen en beroepsziekten, zoals hand-, arm-, nek-, rug- been-, en schouderklachten, luchtweginfecties en huidreacties ten gevolge van het gebruik van kapperscosmetica een plaats. Het accent ligt op preventie van de verschillende aandoeningen. Ga steeds uit van de technische vaardigheden die ze verrichten zodat er aandacht is voor werkhouding, inrichting en opstelling van de werkpost, keuze van het materiaal ... Ook hier zal je de leerlingen in contact brengen met preventieve en beschermende maatregelen zoals het testen op allergische reacties bij het kleuren van haar. In de marge hiervan kan je leerlingen ook alert maken voor geluidsoverlast die voortvloeit uit de combinatie van toestellen en muziek die speelt.

Wenk: Je kan de leerlingen informeren over de ergonomische keuzes die de school of een werkplek zowel naar organisatie, inrichting als inzake materiaal maakt. Je kan ook wijzen op de motivatie voor de pragmatische keuzes die worden gemaakt (samenhang met economische aspecten LPD 8). De leerlingen zullen echter nooit de impact van de gemaakte keuzes op het welbevinden van de klant en het eigen comfort uit het oog verliezen.

Wenk: Je kan dit leerplandoel aanreiken in samenhang met de technische vaardigheden die de leerlingen zullen verwerven. Je kan EHBO toepassingen bijbrengen in functie van veel voorkomende incidenten in het salon (snijwonden, brandwonden, allergische reactie ...).

LPD 8 De leerlingen handelen economisch en duurzaam bij de keuze en het gebruik van producten, materialen en apparaten.

★ Afvalsortering en gevaarlijke producten

Wenk: De leerlingen krijgen notie van de kostprijs van technische vaardigheden, apparatuur en producten. De leerlingen nemen een houding aan waarbij bij elke stap de duurzame optie wordt overwogen. Duurzaamheid, met aandacht voor specifieke milieuwetgeving, heeft een sterke ecologische inslag maar kan ook gelden voor de klantenrelaties die de leerlingen aangaan.

Wenk: Je kan de leerlingen de regels rond sorteren en recycleren in het kapsalon bijbrengen.

Wenk: Je kan de leerlingen bijbrengen dat materialen, water en energie voor de verschillende taken efficiënt worden ingezet. Ze dragen zorg voor materiaal en materieel en recupereren materialen om verspilling te vermijden.

Wenk: Je kan de leerlingen aandacht leren hebben voor de kostprijs van de handelingen die men stelt en de producten die men gebruikt. Denk aan het tempo waarin bepaalde technische vaardigheden worden aangeboden zonder in te boeten aan kwaliteit, het (sluip)verbruik van apparaten en het onderhoud van apparaten met het oog op het verlengen van de levensduurte.

Wenk: Je kan wijzen op de (ogenschijnlijke) tegenstrijdigheid die er kan ontstaan tussen het economische en het duurzame luik: duurzaamheid vraagt soms grotere investeringen die dan weer een verschil kunnen opleveren in rendabiliteit op langere termijn. Via dit leerplandoel kan je het economische luik losmaken van uitsluitend financiële berekeningen. Ecologie kan ook een onderscheiden element van concurrentie vormen waarmee het salon een specifiek publiek kan aantrekken.

LPD 9 De leerlingen tonen het kapsel aan de klant.

Wenk: Alle facetten van het resultaat worden aan de klant getoond en benoemd met aandacht voor het technisch aspect, het gebruik van de handspiegel ... Bij het informeren naar tevredenheid bij de klant gaat het niet enkel om het gegeven of die het resultaat goed vindt. De leerlingen leren doorvragen vanuit criteria die een positief resultaat illustreren. Er is aandacht voor onuitgesproken aspecten die de leerlingen bij de klant helder proberen te krijgen. Er wordt een link gelegd met de wensen en behoeften van de klant (LPD 4).

Wenk: De leerlingen leren correct omgaan met feedback van de klant, leraar, stagementor en collega's wanneer het resultaat niet naar verwachting is. Hij zal spontaan informeren naar opmerkingen en die informatie verwerken. Je kan de leerlingen de kans geven om op basis van eigen reflecties en feedback van de klant, leraar en stagementor het handelen bij te sturen. Niet alleen het resultaat is belangrijk. Ook de wijze waarop dat resultaat tot stand is gekomen speelt mee.

Wenk: Je kan evalueren aanbrenge als onderdeel van het methodisch handelen (LPD 4). Je bepaalt met de leerlingen welke criteria je naar voor schuift voor een kwaliteitsvol resultaat. Je kijkt niet enkel naar het technische aspect maar voorziet ook criteria voor het contact met de klant, het onthaal, de sfeer in de zaak ...

Wenk: Je kan de leerlingen meegeven dat de klant kan worden gestimuleerd om op sporadische wijze tevredenheidsenquêtes in te vullen. Laagdrempeligheid via vlotte ICT-toegangen en inspelen op de motivatie van de klant kunnen daarbij

voor de nodige gegevens zorgen.

LPD 10 De leerlingen reflecteren over een situatie, over het eigen handelen en het effect ervan op anderen.

Wenk: De leerlingen passen reflectievaardigheden toe op situaties in een professionele context al kan er ook een deel van de privésituatie bij betrokken zijn. Ze ervaren dat die reflecties van een andere aard kunnen zijn en hun weerslag hebben op hun functioneren en de beoordeling ervan. Het accent ligt op de weerslag en het effect van het handelen op de anderen: welke gevolgen worden opgemerkt bij het stellen van bepaald gedrag of het aannemen van sommige houdingen. De leerlingen groeien in het verwoorden van die reflecties en leren ze delen met elkaar. Je kan de leerlingen laten gebruik maken van een reflectiemodel.

Wenk: Je kan de leerlingen bijbrengen hoe ze onder impuls van hun reflecties en feedback het handelen bijsturen, eventueel in samenspraak met de leidinggevende. Belangrijk daarbij is dat ze tot bijsturing van het eigen handelen komen en niet alleen verandering bij de anderen of van de organisatie verwachten.

4.2 Haarverzorgingstechnieken

LPD 11 De leerlingen wassen, masseren en verzorgen haar en hoofdhuid en houden rekening met het welbevinden en comfort van de klant.

Wenk: Je kan de leerlingen vertrouwd maken met de techniek van het wassen en verzorgen van haar en hoofdhuid. Ze borstelen en ontwarren het haar en brengen de gewenste haar- en huidverzorging aan. Ook de hoofdhuid wordt gemasseerd. Via deze techniek kan je de leerlingen vertrouwd maken met een eenvoudige haar- en hoofdhuidanalyse (LPD 2).

Wenk: Je kan aandacht besteden aan bijkomende accenten, zoals verzorging in een andere context of het inspelen op welbevinden.

Wenk: Je legt de nadruk op het wasritueel met het oog op het verzorgen van haar en hoofdhuid in functie van of als nabehandeling van een technische bewerking en het stimuleren van het welbevinden van de klant. Daarbij besteed je o.m. aandacht aan het masseren van de hoofdhuid als onderdeel van de techniek om de juiste druk uit te oefenen. Je zet in op een grotere diversiteit van je doelgroep. Je kan simulanten vragen die hulpbehoevend zijn of een beperking hebben. Ook kinderen of mensen uit andere culturen kan je betrekken.

Wenk: Je kan de diverse was- en massagetechnieken uitbreiden in functie van de complexiteit van de context en van verschillende soorten shampoos en verzorgingsproducten voor haar en hoofdhuid.

Wenk: Je kan bij het aanbrengen van die techniek met de leerlingen reflecteren (LPD 10) over wat er verder nodig is om het effect van de hoofdhuidverzorging maximaal mogelijk te maken. Ook blij klanten die geen spontane uiting geven aan dat welbevinden. Denk aan de omgevingsfactoren en eventuele geluidshinder die aanwezig is terwijl de leerlingen aan het werk zijn. Je kan met leerlingen op zoek gaan naar een optimale sfeer in het didactisch salon. Ze kunnen binnen

werkpleklers ook een analyse maken van de aandacht die hieraan wordt besteed.

Wenk: Je kan de moeilijkheidsgraad en complexiteit voor die vaardigheid verhogen door modellen met andere haarsoorten en -structuren zoals Afrokapsels te laten behandelen.

LPD 12 De leerlingen vormen diverse kapsels tijdelijk om.

- ★ Kapsels (dames, heren, kinderen, ...)
Droogtechnieken
Brushtechneken
Opsteek- en vlechttechnieken
Opkamtechnieken

Wenk: Je brengt de leerlingen verschillende omvormingstechnieken die tijdelijk van aard zijn bij. Daarbij besteed je aandacht aan het gebruik van gepaste stylingproducten. De leerlingen kunnen zelf een foto aanbrengen om specifieke technieken te herkennen en toe te passen. Je kan verschillende snitvormen, haarlengten en -soorten aanbrengen om deze techniek toe te passen.

Wenk: De leerlingen stemmen de techniek en het materieel af op de omvorming (watergolf en brushing) en brengen een fixerend product aan indien nodig.

Wenk: Ze geven het haar vorm of volume (krullen, brushing, ...), werken het kapsel af en brengen indien nodig een afwerkingsproduct aan.

Wenk: Je kan de leerlingen bijbrengen met welke criteria ze het resultaat kunnen beoordelen en verbeteren als dat nodig is.

LPD 13 De leerlingen vormen diverse kapsels blijvend om.

- ★ Kapsels (dames, heren, kinderen, ...)
Technieken voor blijvende omvorming (krullen, ontkrullen)

Wenk: De leerlingen maken kennis met de techniek van het opwickelen van de haren met verschillende soorten permanentwikkels binnen diverse wikkelpatronen om nadien technieken te combineren naar de wens van de klant. De leerlingen vertrekken vanuit een gekregen model. Ook het opmaken van een permanentdiagnose en het uitvoeren van voor- en nabehandelingmethoden komen aan bod.

Wenk: De leerlingen maken gebruik van diverse soorten materialen, patronen en technieken om een blijvende omvorming mogelijk te maken en de haren permanent de krullen en te ontkrullen (gladmaken). Hierbij wordt extra aandacht geschonken aan het nauwgezet opvolgen van de richtlijnen bij het correct aanbrengen en uitspoelen van de diverse soorten producten, de opeenvolgende bewerkingen, het opvolgen van de pauzetijden, de veiligheidsvoorschriften voor de klant en de kapper.

Wenk: Leerlingen oefenen deze vaardigheid op diverse oefenmodellen met verschillende snitvormen, haarlengten en -soorten om de vaardigheden te oefenen en inzichten

te verwerven.

Wenk: Je kan de leerlingen bijbrengen met welke criteria ze het resultaat kunnen beoordelen en verbeteren als dat nodig is.

Wenk: Je brengt dit leerplandoel aan in samenhang met werking en effecten van kappersproducten en apparatuur, veiligheid (LPD 7), methodisch handelen (LPD 2), wensen en verwachtingen van de klant (LPD 5).

LPD 14 De leerlingen voeren diverse gelegenheidskapsels uit met gepaste volumematerialen en accessoires.

Wenk: De leerlingen gebruiken technieken zoals opkamtechnieken, opsteek- en vlechttechnieken ... De gehanteerde techniek wordt zowel bij korte als lange haren gebruikt en staat in functie van het kapsel dat men voor ogen heeft.

Wenk: Je leert de leerlingen de techniek en het materieel af te stemmen op het gelegenheidskapsel en gebruikt eventueel accessoires om het gewenste kapsel te realiseren. De leerlingen gebruiken de juiste producten om het gewenste resultaat te bekomen en werken het kapsel af.

Wenk: Je laat leerlingen kennis maken met volumematerialen, zoals crêpon en valse haren, en situeert de wijze waarop ze kunnen worden gebruikt in gelegenheidskapsels. Je kan met leerlingen op zoek gaan naar gelegenheden die een specifiek kapsel vragen en terminologie introduceren die in de sector vaak wordt gebruikt.

Wenk: Je kan de leerlingen bijbrengen met welke criteria ze het resultaat kunnen beoordelen en verbeteren als dat nodig is.

Wenk: Dit leerplandoel kan je aanbieden in samenhang met tijdelijke omvorming van het kapsel (LPD 12).

LPD 15 De leerlingen voeren een make-up of manicure uit.

Wenk: De leerlingen voeren een basis make-up of een basis manicure uit maar indien er voldoende ruimte is, kan je ze ook beide aanbieden. Je kan in je keuze rekening houden met je doelgroep of de interesses die er leven. De leerlingen gaan uit van de verwachtingen van de klant en besteden aandacht aan de beleving.

Wenk: Een basis make-up is een actuele make-up die draagbaar is voor diverse gelegenheden. Je houdt rekening met verschillen ten gevolge van leeftijd, gender, huidskleur ... Je stelt bij de keuze voor een make-uprealisatie of -ontwerp de verschillende soorten make-uplooks voor met aandacht voor de gebruikte producten en materialen.

Wenk: Een basismanicure bestaat uit het knippen, vijlen, reinigen en lakken van de vingernagels. Je kan het lakken (met traditionele nagellak en gellak) van de natuurlijke nagels aanvullen met het reinigen en verzorgen van de huid van hand en onderarm (massage, masker en peeling). Ook de juiste massagetechniek komt aan bod.

LPD 16 De leerlingen verzorgen pruiken, haarstukken of haarverleningen.

★ Types haarstukken (synthetisch, gemengd of natuurhaar)

Wenk: Je kan een keuze maken in het verzorgen van pruiken, haarstukken of haarverlengingen. Deze zijn al geplaatst en worden verzorgd door gebruik te maken van aangepaste producten. De materialen en benodigdheden om de bevestigingstechnieken uit te voeren, worden besproken. Daarbij komen de verschillende types haarwerken als synthetisch, gemengd of natuurhaar en het productieproces ervan aan bod.

Wenk: Je kan aandacht besteden aan het productieproces (machinaal of handgeknoopt), de haarsoort waaruit het haarwerk vervaardigd is, bevestiging (semipermanent of permanent) en de relatie met kostprijs, kwaliteit, onderhoud, uitzicht ...

Wenk: De leerlingen passen hun communicatiestijl aan in functie van de aanleiding tot de haarwerken. De leerlingen besteden aandacht aan privacy en comfort van de klant. Nog meer dan anders zullen de leerlingen ook hier rekening houden met wensen en behoeften van de klant (LPD 5).

Wenk: Je kan dit leerplandoel aanbieden in samenhang met wassen en verzorgen (LPD 11) en communicatieve vaardigheden uit het professioneel klantencontact (LPD 4).

LPD K1 De leerlingen passen eenvoudige kniptechnieken toe op een oefenhoofd.

Wenk: De leerlingen leren een schaar hanteren en knippen eenvoudige bewerkingen zoals een froufrou op een oefenhoofd. De handelingen om een basissnit correct uit te voeren, hoeven ze nog niet te verwerven.

Wenk: Je legt het accent op de correcte manier om een schaar en ander materiaal te hanteren om het knippen mogelijk te maken. De leerlingen maken kennis met alle soorten materialen en het onderhoud ervan.

LPD K2 De leerlingen passen eenvoudige kleurtechnieken toe op een oefenhoofd met een reeds voorbereid kleurmengsel.

Wenk: Je kan de leerlingen bijbrengen hoe ze het reeds bereide kleurmengsel aanbrenge. Ze volgen de pauzetijd van de kleuring op en emulgeren en spoelen het haar.

Wenk: Je kan de leerlingen de veiligheids- en beschermingsmaatregelen bij het aanbrenge van de kleurtechnieken bijbrengen zodat ze alle voorzorgen kunnen nemen.

5 Lexicon

Behandelplan, Stappenplan, Werkmodel, Klantenfiche

Er zijn een hele reeks benamingen voor documenten of middelen om informatie over de klant en de technieken te registreren.

Het behandelplan is je plan van aanpak. In dat plan wordt aangegeven waaruit de verzorging gaat bestaan, welke specifieke producten er gaan gebruikt worden en wat hiermee bereikt gaat worden. Ook het aantal

behandelingen en het tijdsbestek kunnen hierop worden vermeld. Dat plan wordt opgemaakt op basis van de huid- en haaranalyse en kan worden gebruikt om informatie over de verzorging aan de klant te geven.

Het begrip werkmodel verwijst naar een manier van werken. Een werkmodel verduidelijkt de wijze waarop handelingen worden gesteld. Werkmodellen kunnen zijn: demonstratie, instructiefiche, instructiefilmpje, stappenplan, een protocol, een procedure, een schets, een technische tekening, afbeeldingen, sjablonen, cases, gebruiksaanwijzingen, beroepsgerichte ICT-programma's ...

Een stappenplan is een (soms) vrij gedetailleerde omschrijving van de volgorde waarin bepaalde technieken of handelingen moeten verlopen. Ze kunnen een onderdeel van een werkmodel zijn.

De klantenfiche bevat naast een aantal administratieve gegevens ook het behandelplan van de klant. Gezien deze documenten persoonlijke informatie bevatten, is vertrouwelijkheid en respect voor de privacy bijzonder belangrijk.

Alle betrokken documenten of middelen kunnen fysiek of digitaal voorkomen waarbij er een sterke evolutie is naar digitale invulling.

6 Basisuitrusting

Basisuitrusting verwijst naar de infrastructuur en het (didactisch) materiaal die beschikbaar moeten zijn voor de realisatie van de leerplandoelen.

Om de leerplandoelen te realiseren dient de school minimaal de hierna beschreven infrastructuur en materiële en didactische uitrusting ter beschikking te stellen die beantwoordt aan de reglementaire eisen op het vlak van veiligheid, gezondheid, hygiëne, ergonomie en milieu. Specifieke benodigde infrastructuur of uitrusting hoeft niet noodzakelijk beschikbaar te zijn op de school. Beschikbaarheid op de werkplek of een andere externe locatie kan volstaan. We adviseren de school om de grootte van de klasgroep en de beschikbare infrastructuur en uitrusting op elkaar af te stemmen.

Voor het leerplan Medewerker Kapper lijkt het aangewezen om lokalen te voorzien die de kapperszaak didactisch benaderen. Verder verdient het de voorkeur om lokalen vooral multifunctioneel (door eventueel compartimenten in lokalen aan te brengen) te benaderen. Dat moet het mogelijk maken om te vertrekken vanuit de competenties die leerlingen moeten verwerven en die gedifferentieerd kunnen worden aangeboden.

6.1 Infrastructuur

Om de doelen van dit leerplan te realiseren is een leslokaal nodig:

- dat qua grootte, akoestiek en inrichting geschikt is om communicatieve werkvormen te organiseren;
- met een (draagbare) computer waarop de nodige software en audiovisueel materiaal kwaliteitsvol werkt en die met internet verbonden is;
- met de mogelijkheid om (bewegend beeld) kwaliteitsvol te projecteren;
- met de mogelijkheid om geluid kwaliteitsvol weer te geven;
- met de mogelijkheid om draadloos internet te raadplegen met een aanvaardbare snelheid.

Toegang tot (mobile) devices voor leerlingen.

Het spreekt voor zich dat elke school zal vertrekken vanuit de eigen situatie en groeit naar de bovenbeschreven omgeving om de doelen aan te bieden. Daarbij kunnen leraren creatief nadenken over andere mogelijkheden, eventueel buiten de school, om bepaalde lesonderdelen aan bod te laten komen.

Voor lessen waarin specifieke vaktechnische vaardigheden worden aangeboden, is een didactisch salon noodzakelijk met daarin:

- beruimte voor materiaal en producten om aan wettelijke vereisten te voldoen;
- een digitaal afspraken- en klantensysteem;
- nutsvoorzieningen:
  - koud en warm water;
  - voldoende neutrale verlichting;
  - voldoende stopcontacten voor aansluiting apparaat.
- wasmachine en droogkast;
- een werkplek met kaptafel en spiegel waarop bij voorkeur een in de hoogte verstelbare oefensteun kan aan worden bevestigd;
- kappersstoel (per werkende leerling);
- wastafels aangepast aan het aantal leerlingen;
- droogkappen/warmtelichtstralers;
- in hoogte verstelbare kappersfietsen (per werkende leerling);
- werkwagen (rolwagen per werkende leerling).

6.2 Materiaal, toestellen, machines en gereedschappen

Algemeen materiaal:

- EHBO materiaal (inclusief oogdouche in de nabijheid van het lokaal);
- afvalboxen (mogen ook buiten de klas op aanvaardbare afstand).

Materiaal voor haarverzorging:

- oefenhoofden (dames en heren) met verschillende haarlengte;
- handdrogers, stijltangen, krultangen en tondeuse;
- haarverzorgings- en schoonheidsverzorgingsproducten;
- klein materiaal en accessoires om de technische handelingen uit te voeren (zowel haarverzorgingstechnieken als make-up en manicure);
- beschermingsmateriaal;
- per werkende leerling 1 in de hoogte verstelbare oefensteun;
- minstens 1 grote oefensteun op statief (op de grond) voor de leraar.

Het aanwezige materiaal is voldoende voor de grootte van de klasgroep.

6.3 Materiaal en gereedschappen waarover elke leerling moet beschikken

Om de leerplandoelen te realiseren beschikt elke leerling minimaal over bovenstaand materiaal. De school bespreekt in de schoolraad wie (de school of de leerling) voor dat materiaal zorgt. De school houdt daarbij uitdrukkelijk rekening met gelijke kansen voor alle leerlingen.

7 Glossarium

In het glossarium vind je synoniemen voor en een toelichting bij een aantal handelingswerkwoorden die je terugvindt in de leerplandoelen.

Handelingswerkwoord	Synoniem	Toelichting
Analyseren		Verbanden zoeken tussen gegeven data en een (eigen) besluit trekken
Beargumenteren	Verklaren	Motiveren, uitleggen waarom
Beoordelen	Evaluëren	Een gemotiveerd waardeoordeel geven
Berekenen	Berekeningen uitvoeren	
Berekeningen uitvoeren	Berekenen	
Beschrijven	Toelichten, uitleggen	
Betekenis geven aan	Interpreteren	
Een (...) cyclus doorlopen	Een (...) proces doorlopen	Via verschillende fasen tot een (deel)resultaat komen of een doel bereiken
Een (...) proces doorlopen	Een (...) cyclus doorlopen	Via verschillende fasen tot een (deel)resultaat komen of een doel bereiken
Evaluëren	Beoordelen	
Gebruiken	Hanteren, inzetten, toepassen	
Hanteren	Gebruiken, inzetten, toepassen	
Identificeren		Benoemen; aangeven met woorden, beelden ...
Illustreren		Beschrijven (toelichten, uitleggen) aan de hand van voorbeelden
In dialoog gaan over	In interactie gaan over	
In interactie gaan over	In dialoog gaan over	
Interpreteren	Betekenis geven aan	
Inzetten	Gebruiken, hanteren, toepassen	
Kritisch omgaan met	Kritisch gebruiken	
Kwantificeren		Beredeneren door gebruik te maken van verbanden, formules, vergelijkingen ...
Onderzoeken	Onderzoek voeren	Verbanden zoeken tussen zelf verzamelde data en een (eigen) besluit trekken
Onderzoek voeren	Onderzoeken	Verbanden zoeken tussen zelf verzamelde data en een (eigen) besluit trekken
Reflecteren over		Kritisch nadenken over en argumenten afwegen zoals in een dialoog, een gedachtewisseling, een paper
Testen	Toetsen	
Toelichten	Beschrijven, uitleggen	
Toepassen	Gebruiken, hanteren, inzetten	
Toetsen	Testen	
Uitleggen	Beschrijven, toelichten	

Verklaren	Beargumenteren	Motiveren, uitleggen waarom
-----------	----------------	-----------------------------

8 Concordantie

8.1 Concordantietabel

De concordantietabel geeft duidelijk aan welke leerplandoelen de competenties of de kenniselementen van het opleidingsprofiel realiseren.

Leerplandoel	Competenties of kenniselementen opleidingsprofiel
1	OP 1; OP a; OP c; OP e
2	OP 2; OP 8; OP d; OP r; OP s
3	OP 4; OP 5; OP k
4	OP 6; OP 18; OP a; OP b; OP o; OP jj; OP kk
5	OP 2; OP 7; OP t
6	OP4; OP d, OP l; OP m
7	OP 2; OP 4; OP d; OP f; OP g; OP q
8	OP 2; OP 3; OP d; OP h; OP i; OP j
9	OP 2; OP 16; OP d
10	OP 2
11	OP 9; OP u; OP v; OP w
12	OP 12; OP p; OP x; OP bb; OP cc
13	OP 13; OP p; OP aa
14	OP 14; OP p
15	OP 17; OP gg; OP hh; OP ii
16	OP 15; OP ee; OP ff

8.2 Competenties en kenniselementen opleidingsprofiel

Generieke competenties	Kenniselementen
1. Werkt in teamverband	a. Communicatietechnieken
2. Werkt met oog voor veiligheid, milieu, kwaliteit en welzijn	b. Principes van klantvriendelijkheid
3. Werkt economisch en duurzaam	c. Vakterminologie

4. Organiseert zijn werkplek veilig en ordelijk rekening houdend met een logische werkvolgorde en maakt ze schoon	d. Hygiëne-, veiligheids-, milieu-, kwaliteits- en welzijnsvoorschriften
5. Voert de werkzaamheden uit volgens planning en instructies	e. Technische voorschriften en aanbevelingen in functie van de eigen werkzaamheden
	f. Specifieke risico's van gevaarlijke en schadelijke stoffen
	g. Ergonomische technieken
	h. Voorschriften m.b.t. afvalsortering en gevaarlijke producten
	i. Duurzaam verbruik van materialen, water en energie
	j. Duurzaam gebruik van materieel
	k. Inrichting van de werkplek
	l. Reinigingsproducten en -technieken
	m. Ontsmettingsproducten en -technieken
	n. Functionele berekeningen

Beroepsspecifieke competenties	Kenniselementen
6. Legt een afspraak vast met de klant	o. Sectorale deontologische code
7. Verwelkomt de klant en spoort de verwachtingen op	p. Kapsels (dames, heren, kinderen, ...)
8. Bereidt voor op de toe te passen technieken	q. Beschermingsmaatregelen voor personen en kledij
9. Past shampoos en specifieke haarverzorging toe	r. Haar-, huid- en hoofdhuidtypes
10. Past eenvoudige kniptechnieken toe op een oefenhoofd	s. Haar- en hoofdhuidproblemen i.f.v. haar- en hoofdhuidanalyse
11. Past eenvoudige kleurtechnieken toe op een oefenhoofd met een reeds voorbereid kleurmengsel	t. Allergische reacties
12. Vormt het haar tijdelijk om	u. Was- en verzorgingstechnieken
13. Vormt het haar blijvend om	v. Hoofdhuidmassage
14. Voert een gelegenheidskapsel uit	w. Droogtechnieken
15. Verzorgt pruiken, haarstukken of haarverlengingen	x. Brushtechnieken
16. Toont het kapsel aan de klant	y. Kniptechnieken
17. Voert een make-up of manicure uit	z. Kleurtechnieken
18. Neemt afscheid van de klant	aa. Technieken voor blijvende omvorming (krullen, ontkrullen)
	bb. Opsteek- en vlechttechnieken
	cc. Opkamtechnieken
	dd. Afwerkingstechnieken
	ee. Types haarstukken (synthetisch, gemengd of natuurhaar)
	ff. Verzorgingstechnieken voor pruiken, haarstukken of haarverlengingen
	gg. Manicure en make-up
	hh. Handmassage
	ii. Cosmeticaproducten en hun effecten op de huid
	jj. Tarieven
	kk. Betaalmiddelen

Inhoud

1	Inleiding	3
1.1	Het leerplanconcept in BuO: vijf uitgangspunten.....	3
1.2	Handelingsplanmatig werken	4
1.3	De vormingscirkel – de opdracht van secundair onderwijs	5
1.4	Ruimte voor leraren(teams) en scholen	6
1.5	Differentiatie	6
1.6	Opbouw van het leerplan	7
2	Situering	8
2.1	Omschrijving van de studierichting.....	8
2.2	Samenhang met de opleidingsfase	8
2.3	Studiebekrachtiging	8
3	Pedagogisch-didactische duiding	8
3.1	Medewerker Kapper en het vormingsconcept	8
3.2	Krachtlijnen	9
3.3	Opbouw.....	10
3.4	Samenhang ASV - BGV	10
3.5	Aandachtspunten	10
4	Leerplandoelen	11
4.1	Algemene competenties	11
4.2	Haarverzorgingstechnieken	17
5	Lexicon	20
6	Basisuitrusting	21
6.1	Infrastructuur	21
6.2	Materiaal, toestellen, machines en gereedschappen.....	22
6.3	Materiaal en gereedschappen waarover elke leerling moet beschikken	22
7	Glossarium	22
8	Concordantie	24
8.1	Concordantietabel.....	24
8.2	Competenties en kenniselementen opleidingsprofiel	24

